

## γ. ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί

### επιθετικός / κατηγορηματικός προσδιορισμός

Ομοιόπτωτοι είναι οι ονοματικοί προσδιορισμοί που αποδίδονται σε όνομα που βρίσκεται στην ίδια πτώση με αυτούς και είναι τέσσερις:

**ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ  
ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΟΣ  
ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ  
ΠΑΡΑΘΕΣΗ**

#### Επιθετικός προσδιορισμός

**Επιθετικός προσδιορισμός** λέγεται ο ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός που προσδίδει σ' ένα όνομα μια μόνιμη ιδιότητα.

Ως επιθετικοί προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται:

##### 1 ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ.

Με το άρθρο είναι πάντοτε επιθετικοί.

##### 2 Η ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ – ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

##### 3 ΟΙ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

##### 4 ΤΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

##### 5 ΤΑ ΠΡΟΣΗΓΟΡΙΚΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

που δηλώνουν **τάξη, ηλικία, ιδιότητα, αξίωμα, επάγγελμα, εθνικότητα** και προσδιορίζουν τις λέξεις **άνηρ, γυνή** και **άνθρωπος**.

##### 6 ΟΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

- Οι **κτητικές** αντωνυμίες με ή χωρίς άρθρο.
- Οι **δεικτικές** αντωνυμίες, όταν το ουσιαστικό που προσδιορίζουν δεν έχει άρθρο.  
*Ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐθέλονται τρόπῳ τοιῷ δε.*
- Οι **αόριστες** αντωνυμίες *οὐδεὶς, μηδεὶς*.

##### 7 ΤΑ ΑΝΤΩΝΥΜΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ

(ὁ πᾶς, ὁ ἅπας, ὁ σύμπας, ὁ ὅλος, ὁ μόνος).

##### 8 Η ΕΝΑΡΘΡΗ ΓΕΝΙΚΗ, ΤΟ ΕΝΑΡΘΡΟ ΕΠΙΡΡΗΜΑ, Ο ΕΝΑΡΘΡΟΣ ΕΜΠΡΟΘΕΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

Ο τελευταίος δεν είναι πάντοτε επιθετικός, αλλά τότε μόνο, όταν ισοδυναμεί με επίθετο και δεν ανατρέπει τα δεδομένα του νοήματος.  
*Τὰ ὑπὸ γῆς* (= τὰ ὑπόγεια) *δικαστήρια*.

*Οἱ Πελοποννήσιοι τὰς ἐς τὴν Μυτιλήνην τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν ἄρχοντα Ἀλκίδα.* (Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔστειλαν στη Μυτιλήνη τα σαράντα πλοία υπό την αρχηγία του Αλκίδα).

Ο εμπρόθετος προσδιορισμός *ἐς τὴν Μυτιλήνην* δε μπορεί να είναι επιθετικός προσδιορισμός στο *ναῦς* και να ληφθεῖ με το άρθρο ως *τὰς ἐς τὴν Μυτιλήνην*, γιατί δεν αποτελεί σύμφωνα με το νόημα επίθετο, καθώς τα πλοία ήταν Πελοποννησιακά και όχι της Μυτιλήνης.

## Κατηγορηματικός προσδιορισμός

**Κατηγορηματικός προσδιορισμός** λέγεται ο ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός που προσδίδει σ' ένα όνομα μια παροδική ιδιότητα.

Ως κατηγορηματικοί προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται:

**1 ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΠΟΥ ΔΗΛΩΝΟΥΝ ΚΑΙΡΙΚΑ Ή ΦΥΣΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ**

*Κατέπλευσε βορείω ἀνέμῳ.*

**2 ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ἄκρος, μέσος, ἔσχατος.**

**3 ΤΑ ΑΝΤΩΝΥΜΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΧΩΡΙΣ ΑΡΘΡΟ** (πᾶς, ἅπας, σύμπας, ὅλος, μόνος).

**4** Η οριστική αντωνυμία αὐτός και οι δεικτικές όταν ο όρος που προσδιορίζουν έχει άρθρο.  
*Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγάσαιτο τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῆς ἀρετῆς.*

**5 ΟΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ** ἕκαστος, ἄμφω, ἀμφοτέρως, πότερος, ὁπότερος, οὐδέτερος, ἑκάτερος.

**6 ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ**

**7 ΟΙ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**

## Διάκριση επιθετικού - κατηγορηματικού προσδιορισμού

### Ο επιθετικός προσδιορισμός

- ⇒ Δηλώνει μόνιμη ιδιότητα.
- ⇒ Συγκρίνει το ουσιαστικό με άλλα όμοιά του που δεν έχουν αυτή την ιδιότητα.
- ⇒ Αν ο προσδιορισμός έχει άρθρο είναι πάντα επιθετικός.
- ⇒ Αν δεν έχει άρθρο και προσδιορίζει άναρθρο όρο. Εξαιρούνται τα επίθετα που δηλώνουν καιρικά ή φυσικά φαινόμενα.  
*Καίτοι ἔγωγε ἀνόητον πρᾶγμα ὁρῶ γιγνόμενον.*

### Ο κατηγορηματικός προσδιορισμός

- ⇒ Δηλώνει παροδική ιδιότητα.
- ⇒ Αν μόνο ο προσδιοριζόμενος όρος έχει άρθρο.  
*Φανερᾷ τῇ ψήφῳ ἐψηφίσαντο.*